DE WERELD VAN HET GELD

EEN HOORCOLLEGE OVER DE GESCHIEDENIS EN ONTWIKKELING VAN FINANCIËN

door Joost Jonker en Oscar Gelderblom

Inhoudsopgave *De wereld van het geld*

College 1. Biljetten en bitcoins (Joost Jonker)
H1. Het wezen van geld
H2. De werking van geld
H3. Heden en toekomst

College 2. Belasting en bedrijven (Oscar Gelderblom)
H4. De Belastingkampioen
H5. Revolutie!
H6. Belasting is politiek

College 3. Beurzen en beleggen (Oscar Gelderblom)
H7. Beleggen, wat heb je eraan?
H8. Wie belegt er eigenlijk?
H9. Het nut van financiële experts

College 4. Banken en crises (Joost Jonker)
H10. Crises
H11. Banken
H12. Heden en toekomst

OSCAR GELDERBLOM

Prof. dr. Oscar Gelderblom is economisch historicus. Zijn onderzoek richt zich op de geschiedenis van handel en financiën in de vroegmoderne tijd, waarbij hij theoretische verdieping heeft aangebracht in dit type onderzoek. Per 1 februari 2014 is Gelderblom benoemd tot profileringshoogleraar Financiële Geschiedenis bij de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht.

JOOST JONKER

Prof. dr. Joost Jonker is sinds 2008 hoofddocent Economische en Sociale Geschiedenis op de Universiteit Utrecht en sinds 2012 NEHA hoogleraar Bedrijfsgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn onderzoeksterrein heeft zich geleidelijk uitgebreid en omvat nu de financiële en bedrijfsgeschiedenis vanaf de zestiende eeuw tot heden. Voordat Jonker onderzoek ging doen, werkte hij bij het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis en de Stratagem Strategic Research BV. Hij studeerde economische en sociale geschiedenis aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

Joost Jonker ontwikkelde samen met Oscar Gelderblom het *Spel van de Gouden Eeuw* voor smartphone en tablet waarin de speler in de huid kruipt van een 17e-eeuwse koopman. Zie www.spelvandegoudeneeuw.nl.

STUDIUM GENERALE UNIVERSITEIT UTRECHT

Dit hoorcollege is tot stand gekomen i.s.m. Studium Generale Universiteit Utrecht.

Het Studium Generale van de Universiteit Utrecht verzorgt een interdisciplinair aanbod van lezingen en symposia op wetenschappelijk en cultureel gebied.

Kijk voor meer informatie op: **http://www.sg.uu.nl**

Handout van het hoorcollege DE WERELD VAN HET GELD

In deze handout staat een lijst van aanbevolen literatuur en enkele illustraties en grafieken die in het college ter sprake komen

Lijst van aanbevolen literatuur door Joost Jonker

Chown, J.F., *A history of money from AD 800* (Londen: Routledge 1994)

Ferguson, N., *Het succes van geld, een financiële geschiedenis van de wereld* (Amsterdam: Contact 2008)

Gelder, H.E. van, *De Nederlandse munten, het complete overzicht tot en met de komst van de euro* (Utrecht: Het Spectrum 2002)

Goetzmann, W.N., en K.G. Rouwenhorst, red., *The Origins of Value. The Financial Innovations that Created Modern Capital Markets* (Oxford: Oxford University Press 2005)

Goldgar, A., *Tulipmania: Money, Honor, and Knowledge in the Dutch Golden Age* (Chicago: University of Chicago Press, 2007)

Grossman, R. S., *Unsettled account, the evolution of banking in the industrialized world since 1800* (Princeton: Princeton University Press 2010)

't Hart, M., J.P.B. Jonker, J.L. van Zanden, red., *A financial history of the Netherlands* (Cambridge: Cambridge University Press, 1997)

Kindleberger, C.P., *A financial history of Western Europe* (Londen 1984)

Korthals Altes, W.L., *De geschiedenis van de gulden, van Pond Hollands tot Euro* (Amsterdam : Boom 2001)

Martin, F., *Geld, de ongeautoriseerde biografie* (Amsterdam: Business Contact 2013)

Neal, L., 'How it all began, the monetary and financial architecture of Europe during the first global capital markets, 1648-1815', *Financial History Review*, 7 (2000) 117-40

Petram, L.O., *De bakermat van de beurs, hoe in zeventiende-eeuws Amsterdam de moderne aandelenhandel ontstond* (Amsterdam: Atlas 2011)

Reinhart, C. M., Kenneth S. R., *This time is different, eight centuries of financial folly* (Princeton: Princeton University Press 2009)

Sylla, Richard, 'Financial systems and economic modernization', in: *The Journal of Economic History 62* (2002) 277-292

Lijst van aanbevolen literatuur door Oscar Gelderblom

Fox J., *The Myth of the Rational Market. A History of Risk, Reward, and Delusion on Wall Street* (2009)

Rajan R., *Fault Lines: How Hidden Fractures Still Threaten the World Economy* (2010)

Reinhardt C. and Kenneth R., *This Time Is Different: Eight Centuries of Financial Folly* (2009)

Voor het laatste boek geldt wel dat één van de belangrijkste stellingen onjuist bleek omdat er een fout in de gebruikte data was geslopen. Ook economisch historici schreven over de achtergronden van de crisis. Weinig opgemerkt maar van belang vanwege het onderscheid tussen de gevolgen van de crisis voor elites en middengroepen is Phil Hoffman, Gilles Postel-Vinay and Jean-Laurent Rosenthal, *Surviving Large Losses. Financial Crises, the Middle Class, and the Development of Capital Markets* (2009) schreven ook het nodige.

Heel recent is Charles Calomiris and Steve Haber, *Fragile by Design: The Political Origins of Banking Cri-*

ses and Scarce Credit (2014). Dit boek laat door historische vergelijkingen tussen landen zien hoezeer de organisatie van de financiële sector afhangt van het politieke spel tussen politiek en (financieel) bedrijfsleven.

Lodewijk Petram schreef met *De bakermat van de beurs* (2011) een zeer lezenswaardige geschiedenis van de vroege aandelenhandel. Over de tulpenmanie: Anne Goldgar, *Tulipmania. Money, Honor, and Knowledge in the Dutch Golden Age* (Chicago 2007).

Lees over het financiele gedrag van arme huishoudens in ontwikkelingslanden de studie van D. Collins, J. Morduch, S. Rutherford, and O. Ruthven (2009), *Portfolios of the Poor: How the World' s Poor Live on $2 a Day*, Princeton: Princeton University Press.

Thomas Piketty is sinds 2014 bekend bij het grote publiek vanwege zijn boek *Capital in the Twenty-First Century.*

College 1.Biljetten en bitcoins (Joost Jonker)

H1. Het wezen van geld

Alternatieve betalingsmiddelen.

Gouden Tientje uit 1933.

Quiten Metsys, *De geldwisselaar en zijn vrouw* (1514).

Munten slaan in de 16e eeuw, door Granger.

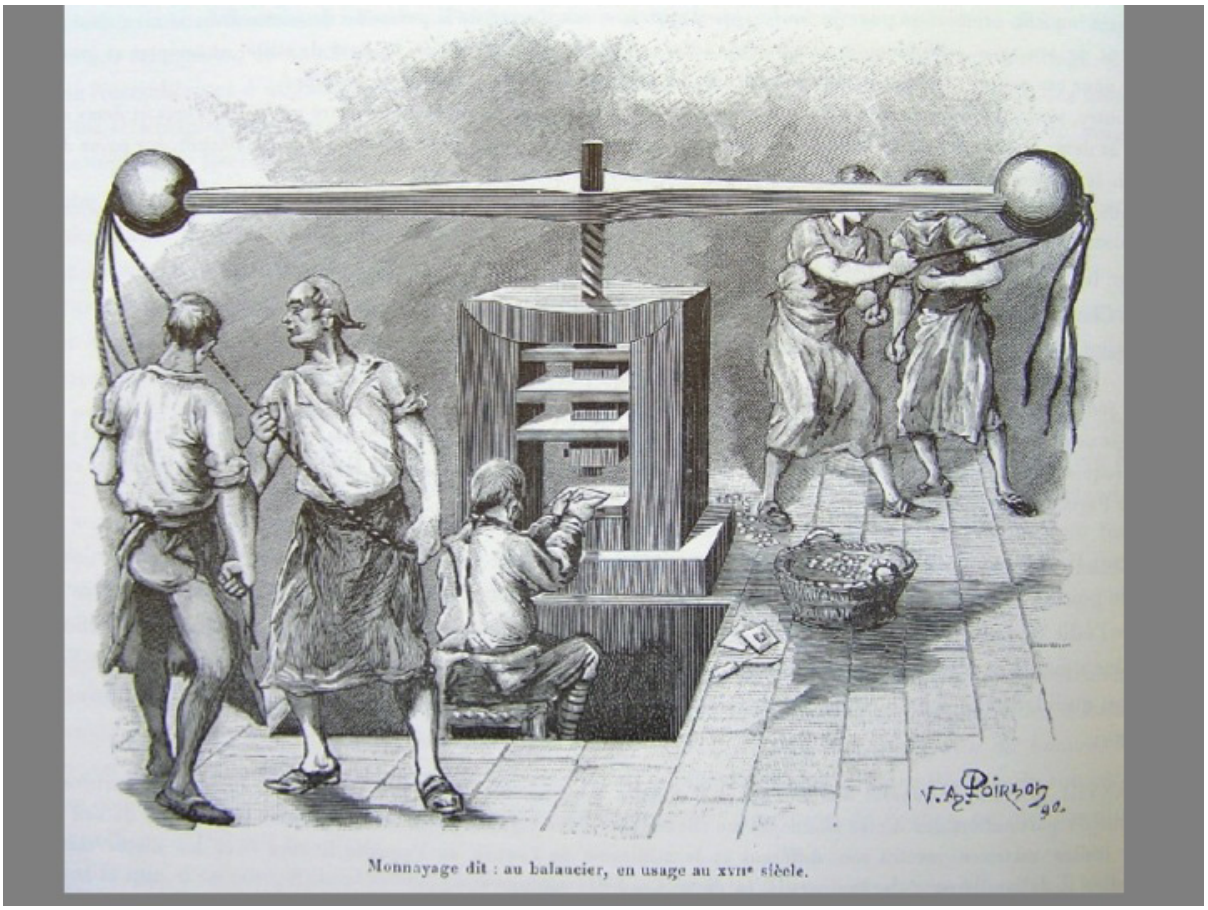

Munten slaan met een draaipers, 16 eeuw.

10 stuiverstuk, Zeeland, 1613

10 stuiverstuk, Holland, 1761

Verschillende voorbeelden van noodgeld.

H3. Heden en toekomst

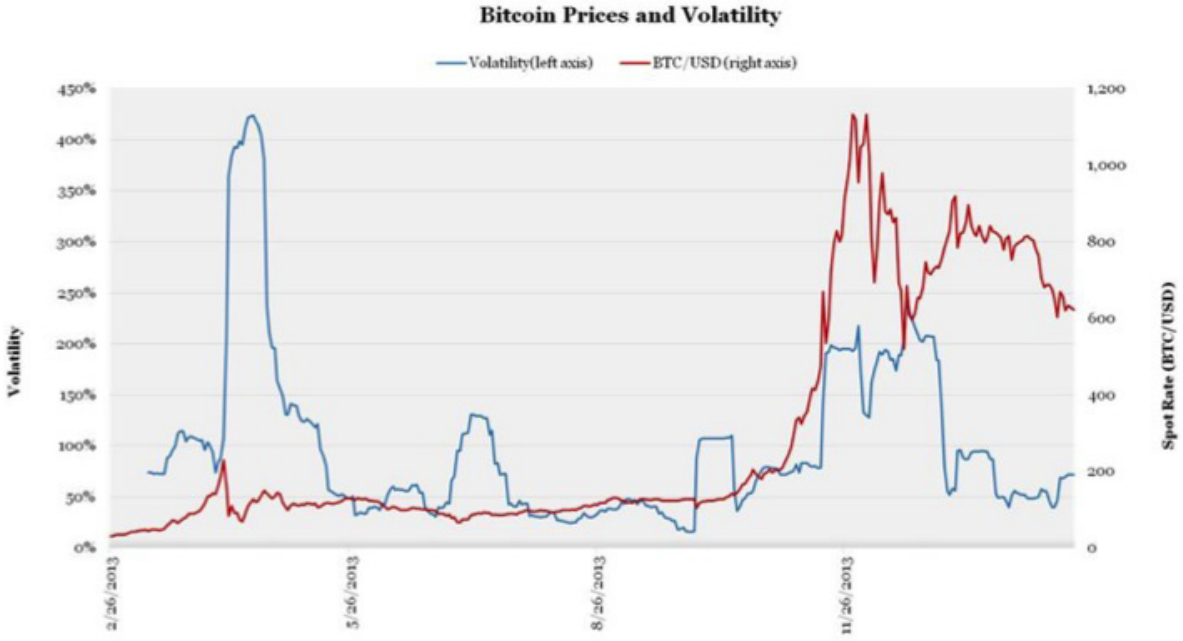

Sources: *BitcoinCharts.com, and calculations by Prof. Steve H. Hanke, The Johns Hopkins University.*

Note: *This chart contains the 14 day realized volatility of the price of bitcoin on the Bitstamp exchange. Realized volatility is calculated as the annualized standard deviation of continuously compounded daily returns.*
As of February 20th the price of bitcoin, as indicated on the chart, is 578 per USD with a realized volatility of 75.7%.

College 2. Belastingen en bedrijven (Oscar Gelderblom)

H4. De belastingkampioen

Frankrijk	12.350.000
Groot Brittannië	9.702.172
Habsburgse monarchie	3.972.749
Spanje	3.944.000
Holland	2.417.807
Pruisen	2.104.077

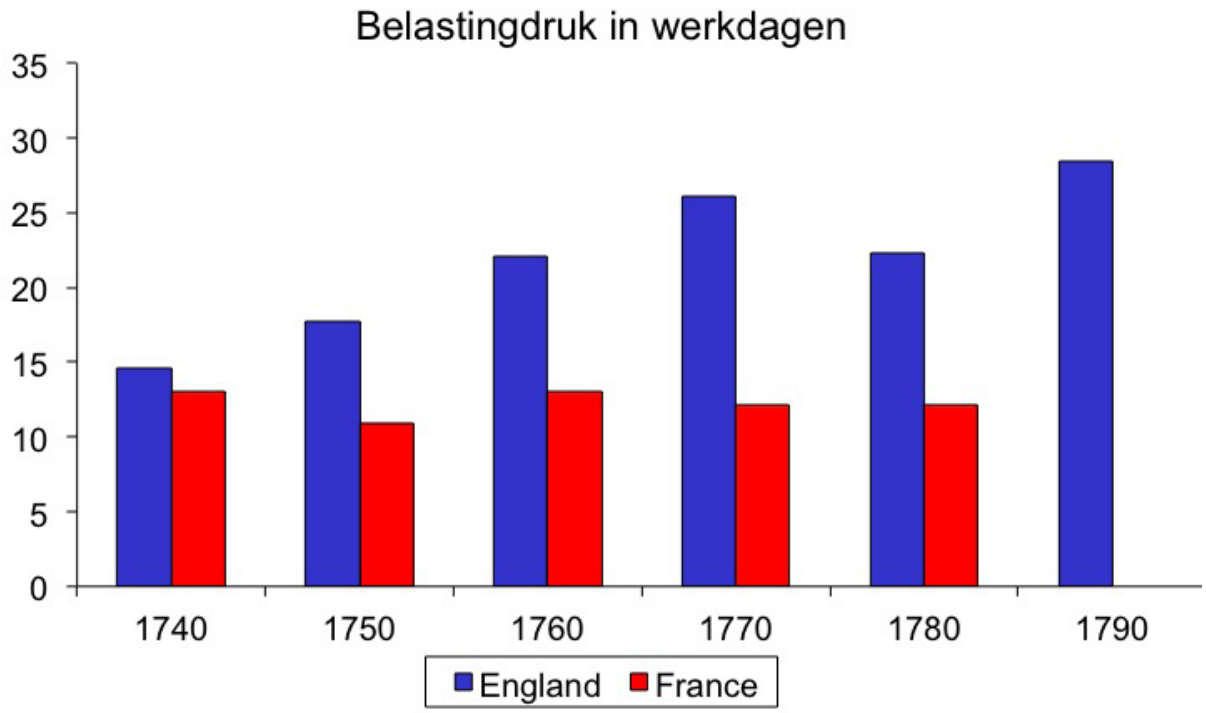

H5. Revolutie!

Frankrijk	12.350.000
Groot Brittannië	9.702.172
Habsburgse monarchie	3.972.749
Spanje	3.944.000
Holland	2.417.807
Pruisen	2.104.077
Sweden	1.734.108
Denemarken	1.029.918
Beieren	476.667
Oostenrijkse Nederlanden	244.141
Hamburg	184.223
Republiek der Nederlanden	117.700

Karel V doet afstand van de troon.

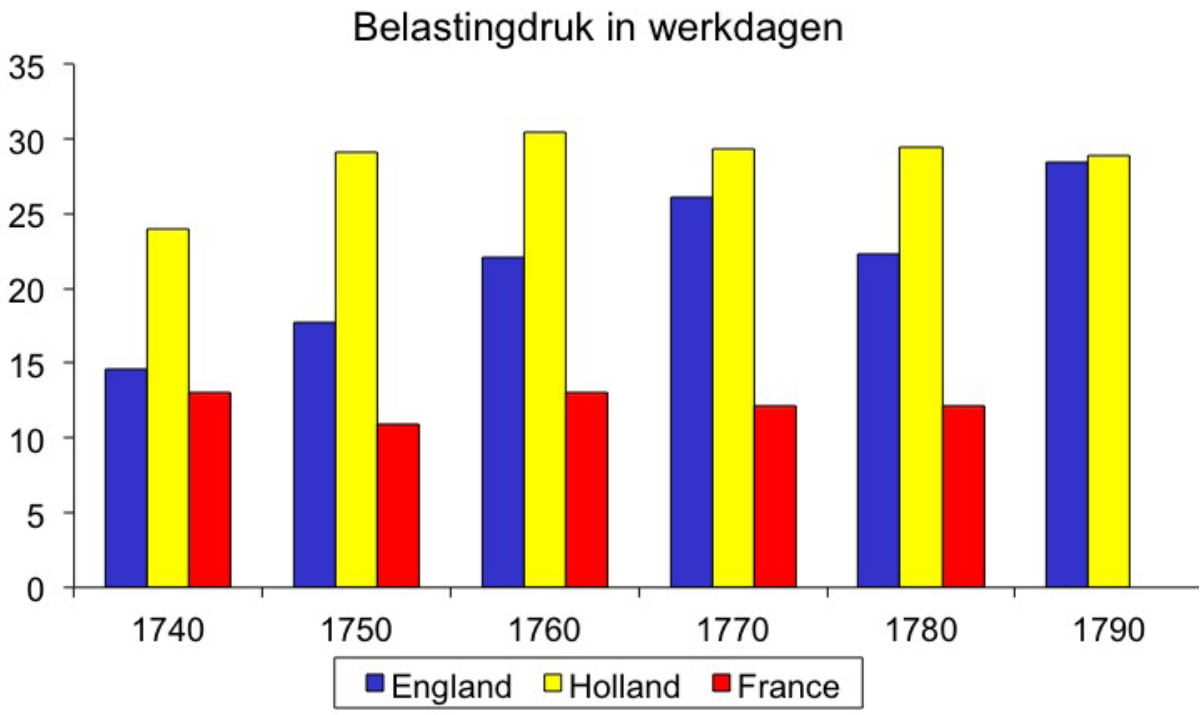

H6. Belasting is politiek

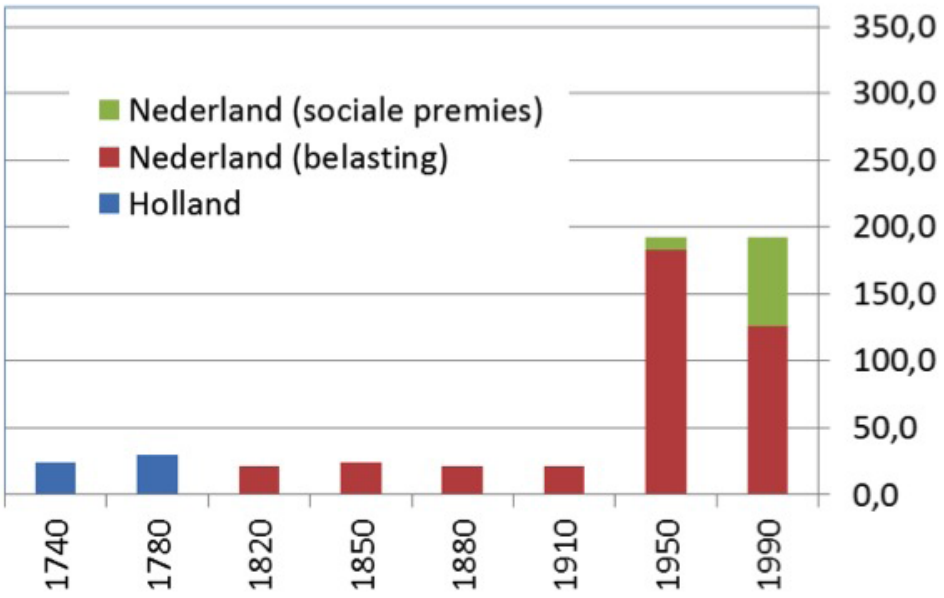

College 3. Beurzen en beleggen (Oscar Gelderblom)

H7. Beleggen, wat heb je eraan?

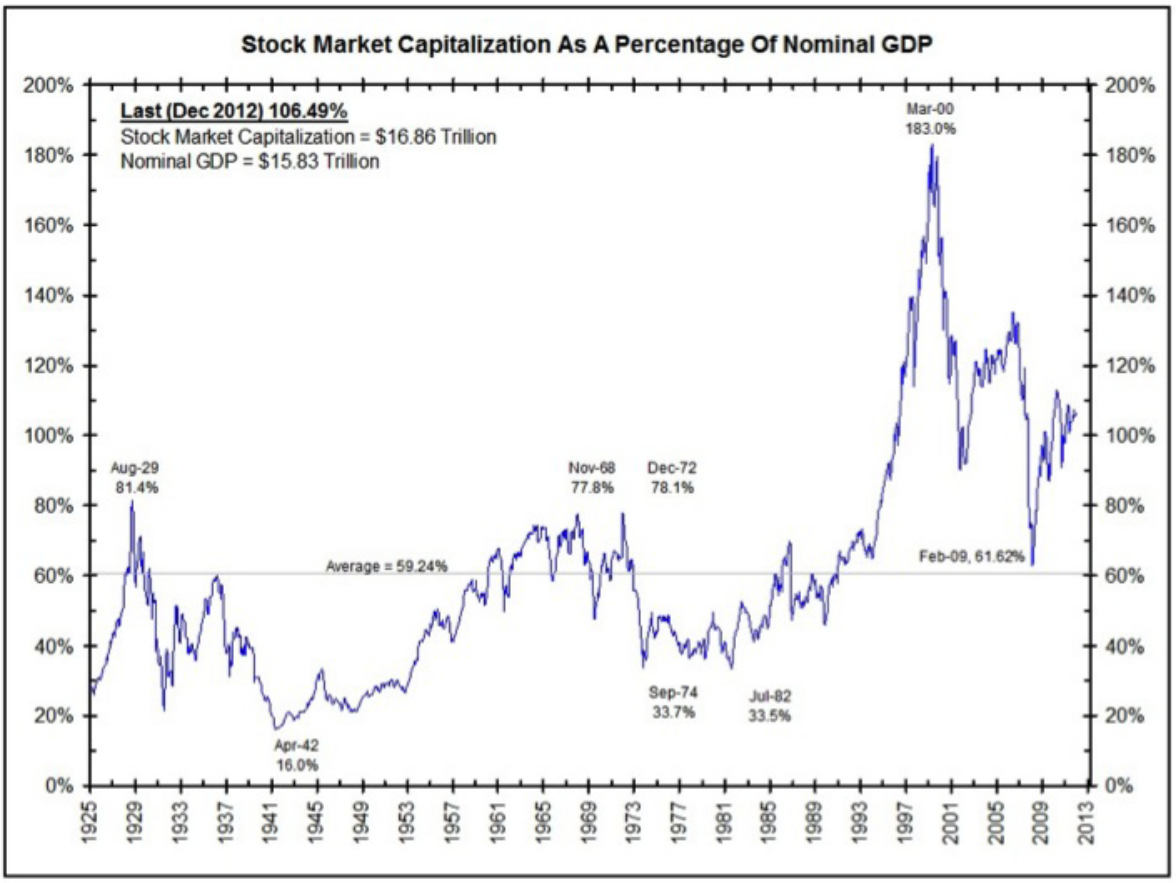

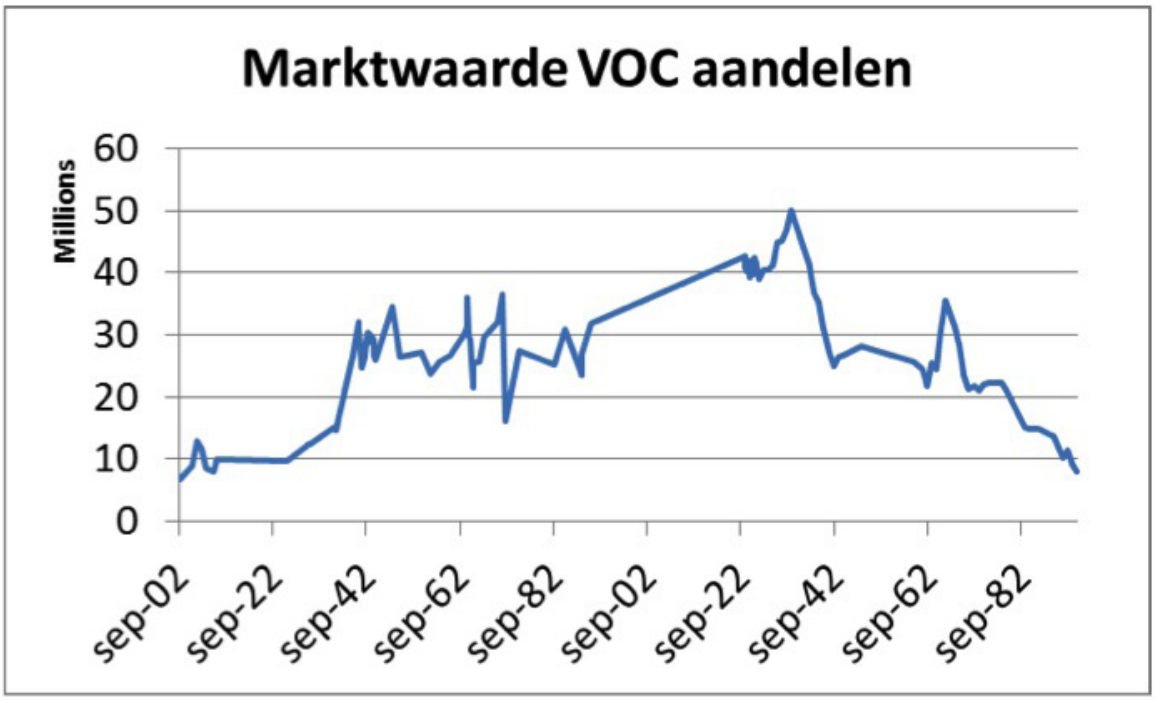

Bakermat van handel, beleggingen en staatsschuld in het vroegmoderne Europa.

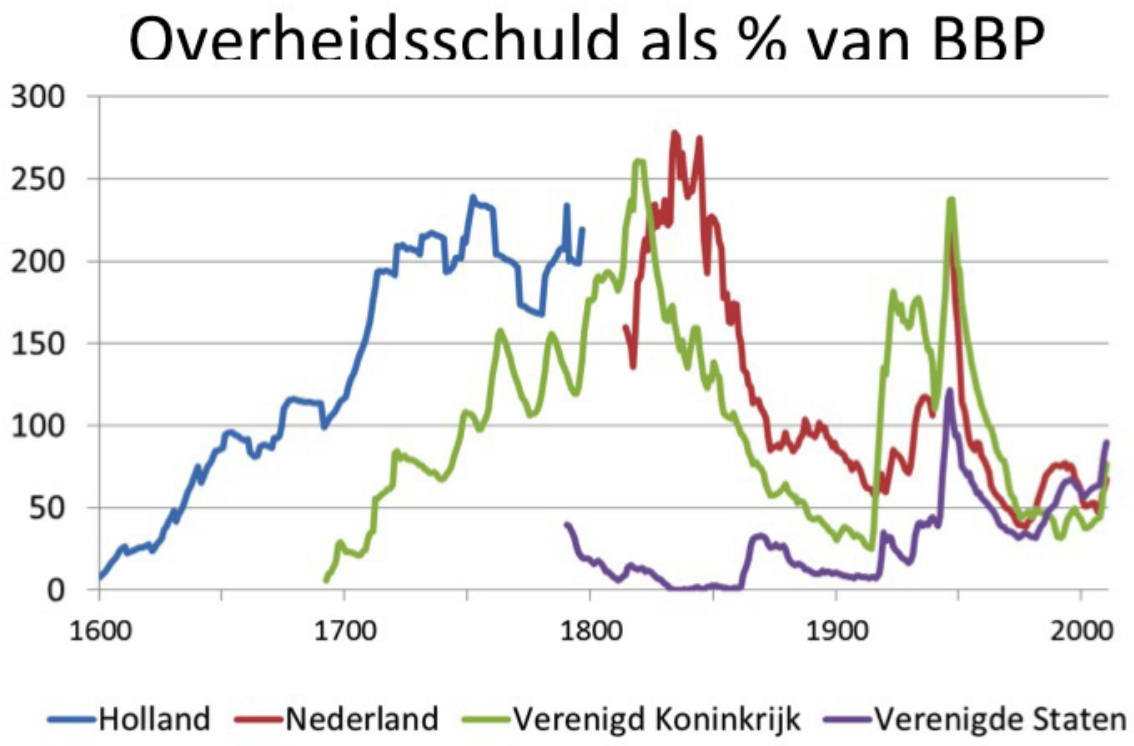

H8. Wie belegt er eigenlijk?

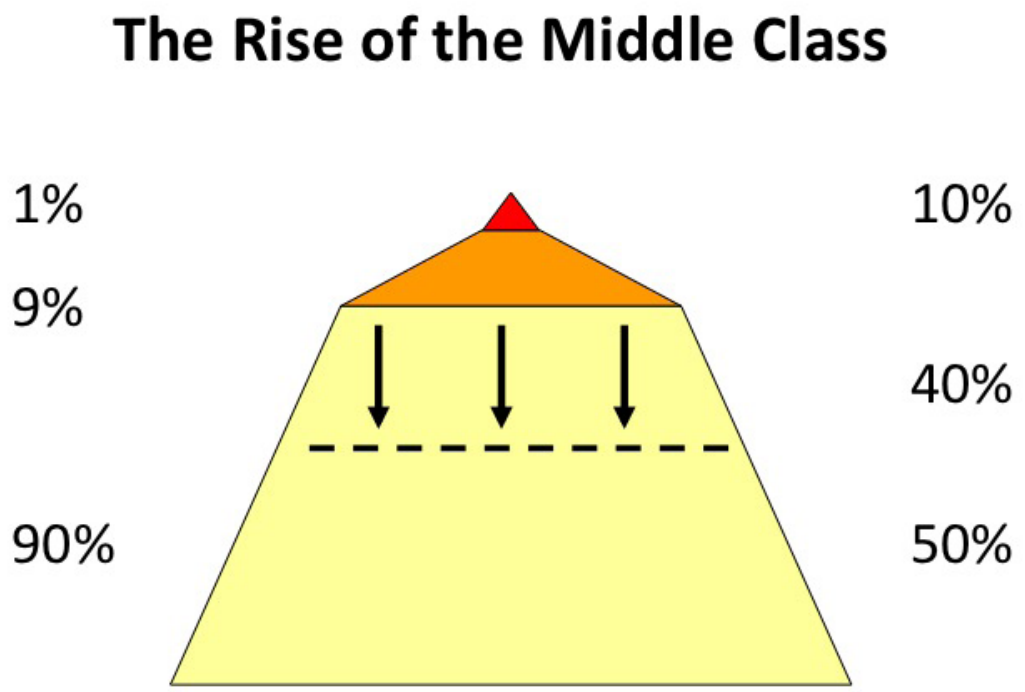

Erflaters met meer dan fl. 100.000

(Nederland, 19e eeuw)

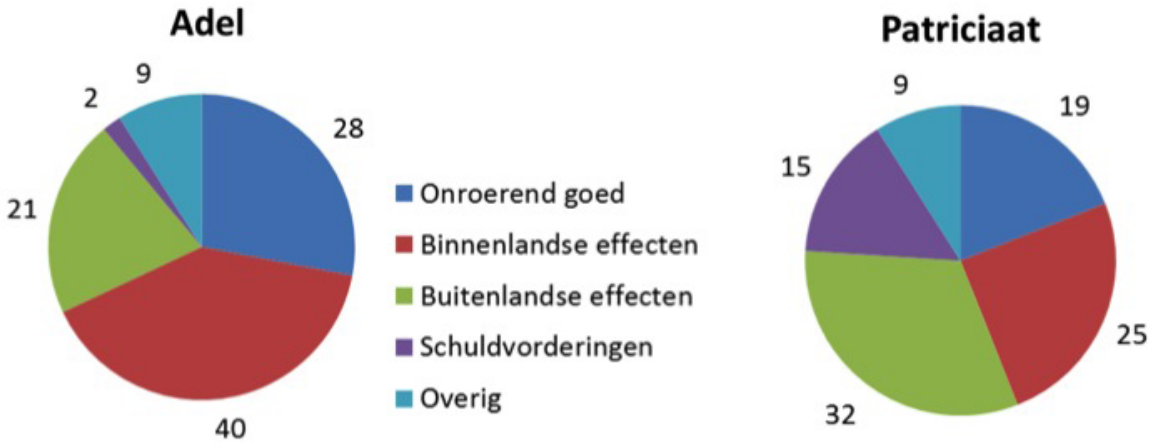

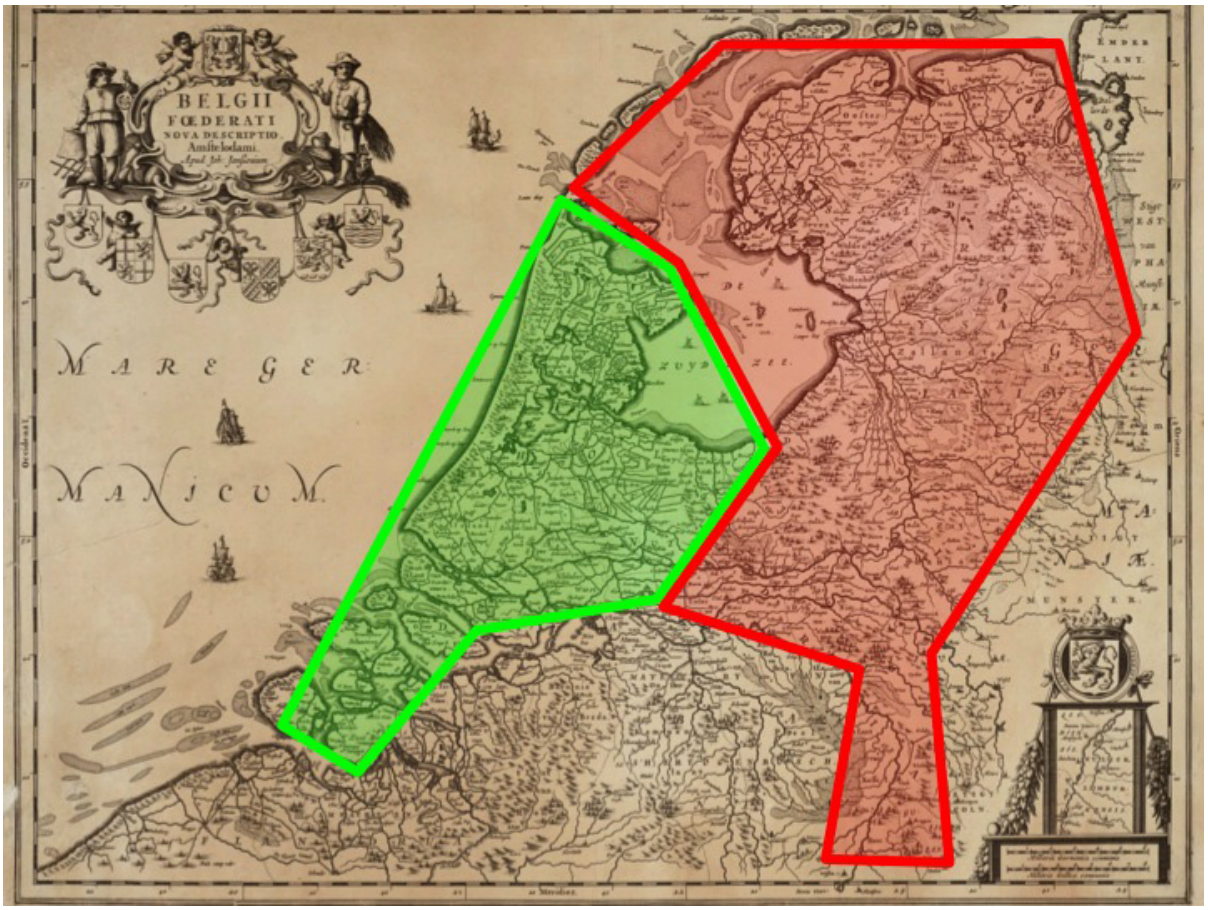

Zeegewesten en landgewesten.

Een vermogende middenklasse?

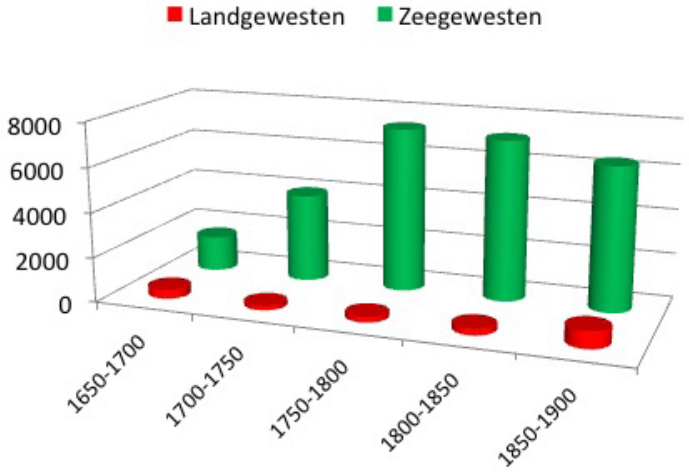

Waarom moet de middenklasse altijd werken?

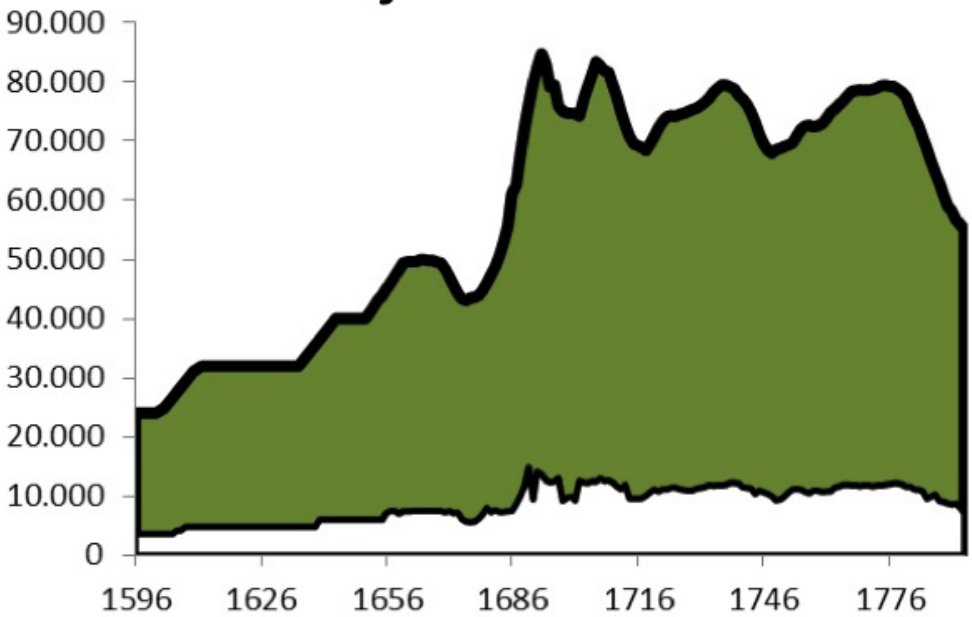

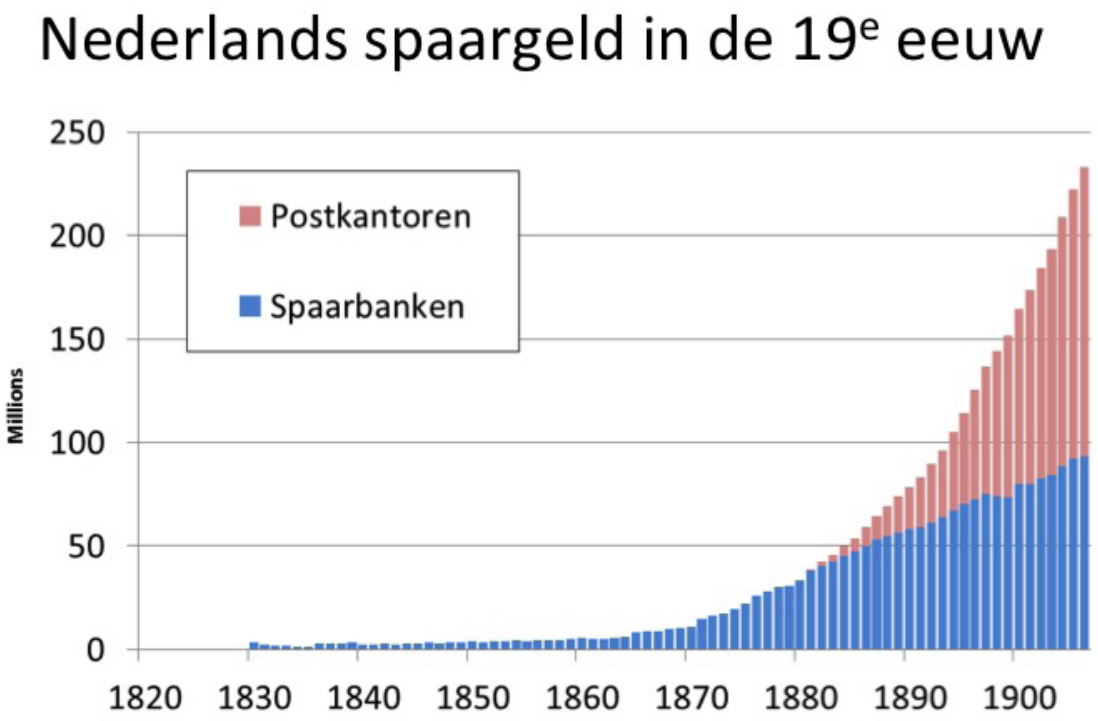

H9. Het nut van financiële experts

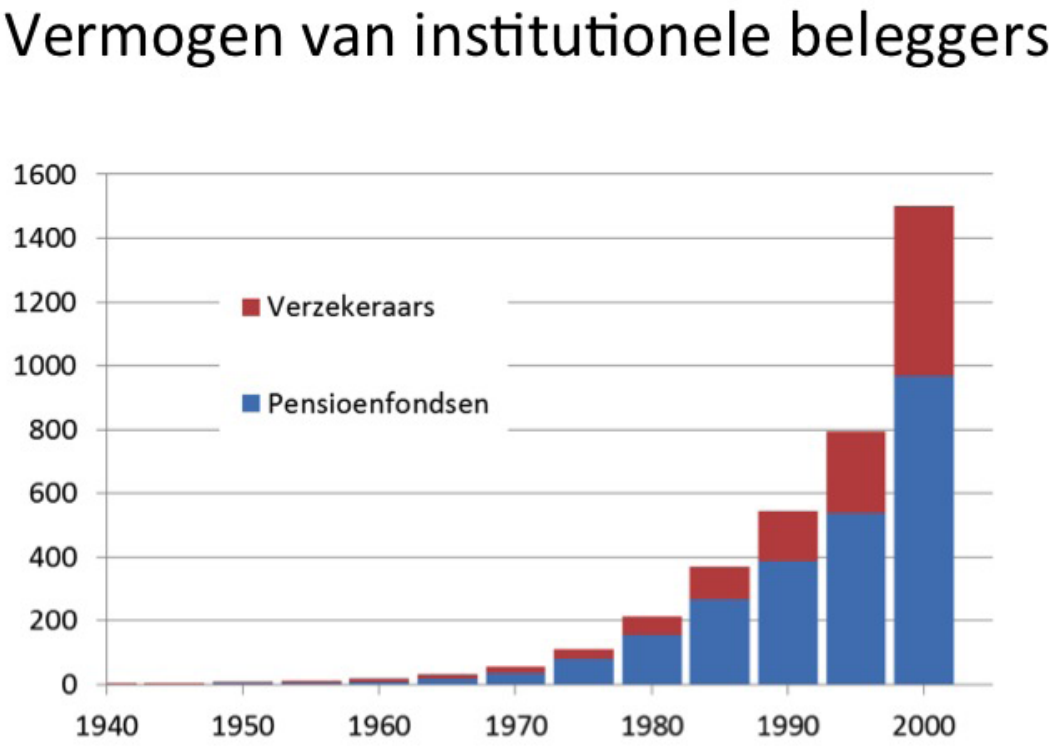

Wie beslist over ons spaargeld?

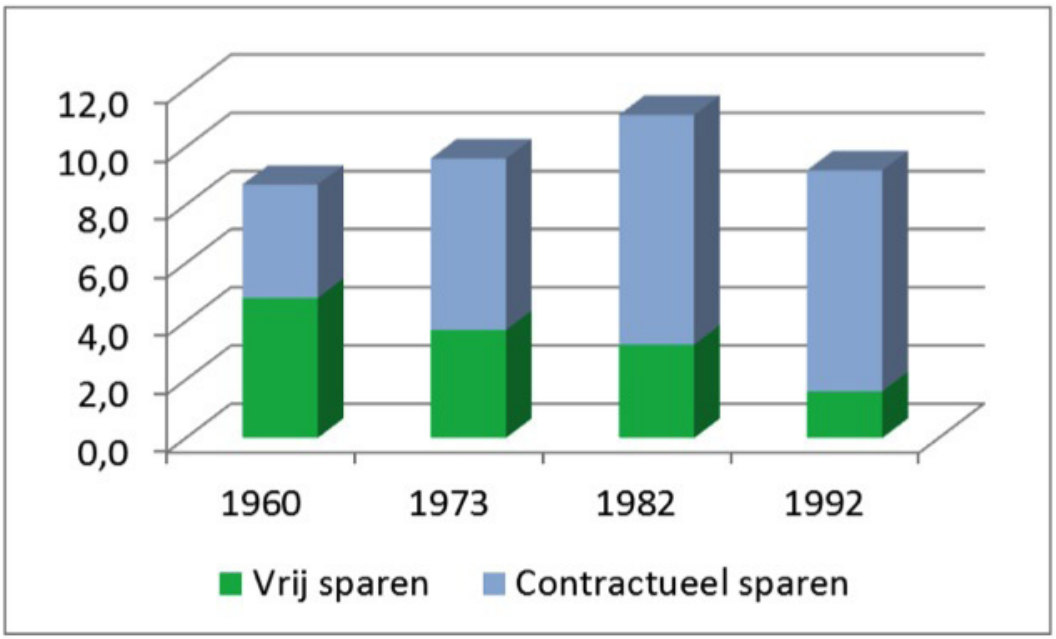

Institutionele beleggingen Amsterdam (1799)

Ziekenhuis	300.000
Weeshuizen	3.700.000
Armenzorg	4.500.000
Gilden	1.800.000
Totaal	**10.300.000**

College 4. Banken en crises (Joost Jonker)

H10. Crises

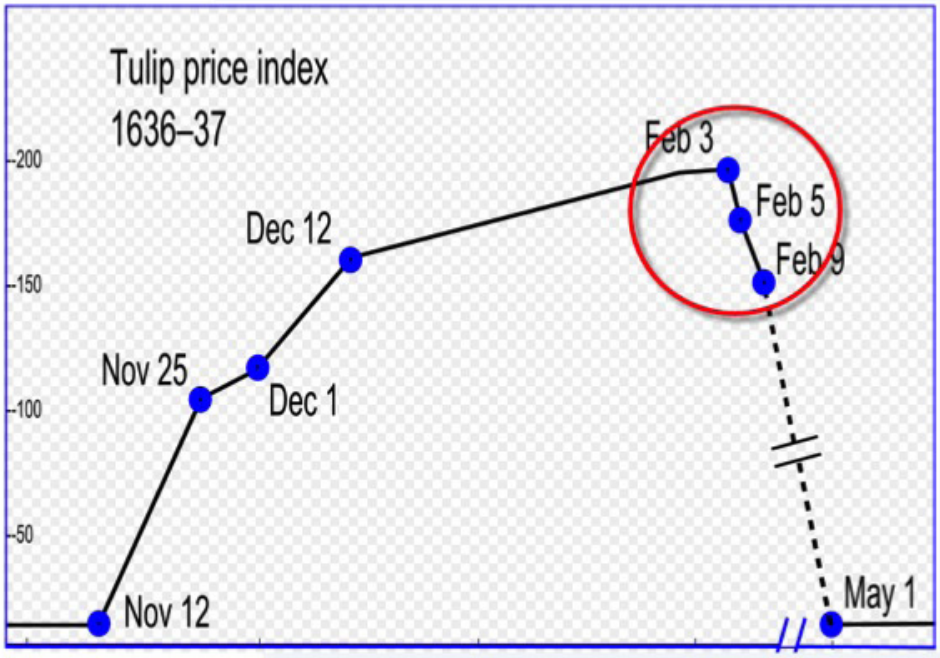

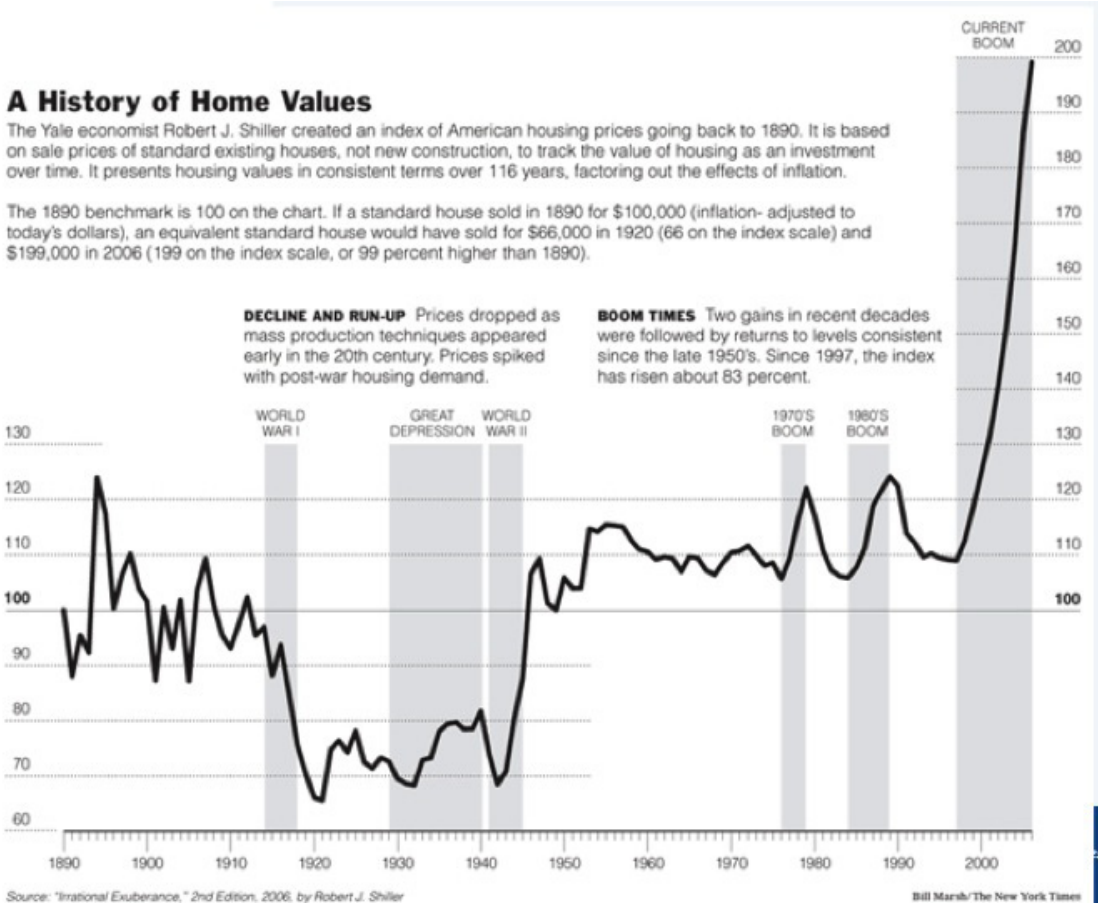

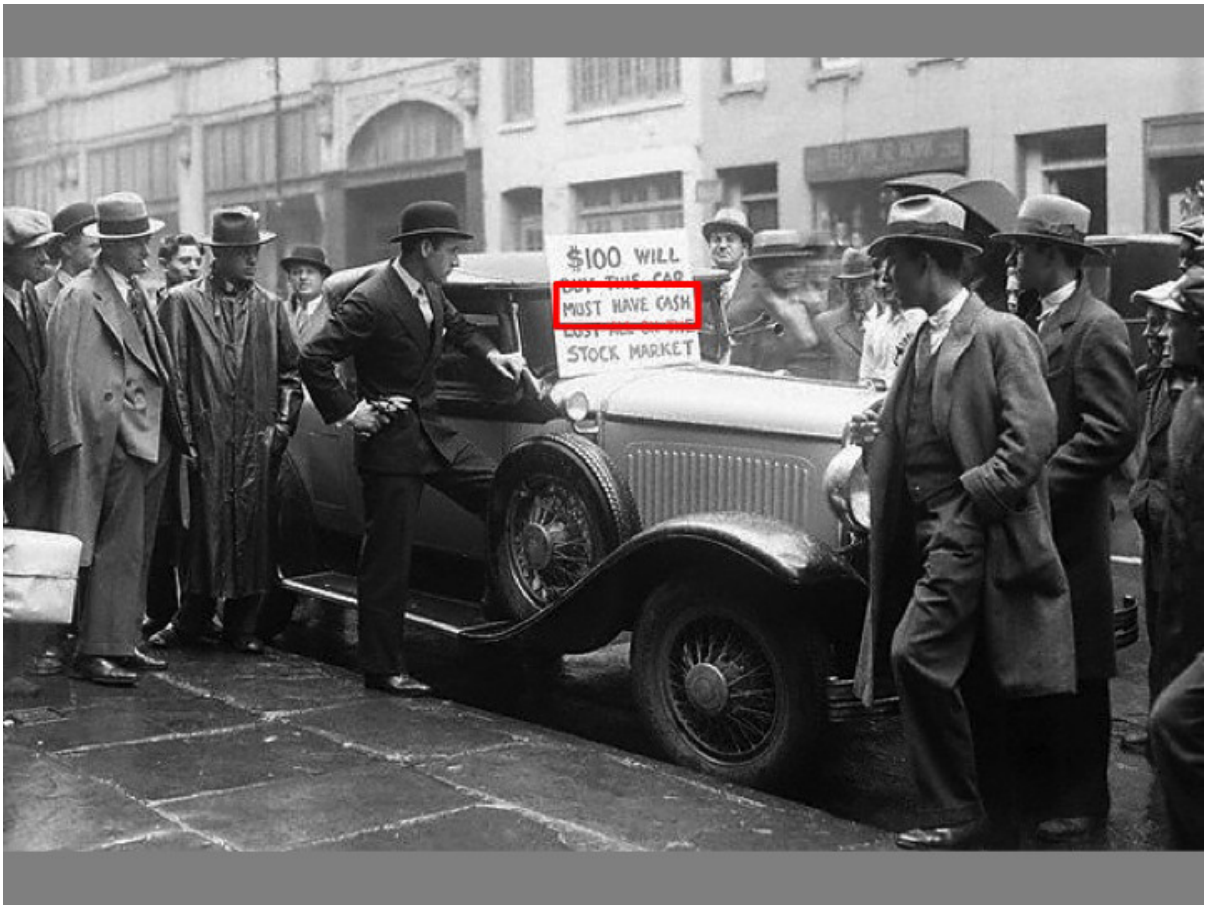

“Must have cash”. Crisis na 1929.

Gekte als oorzaak van crises, afgebeeld in 1637

Gekte als oorzaak van crises, afgebeeld in 1720

H11. Banken

Bankactiva als % van het BNP.

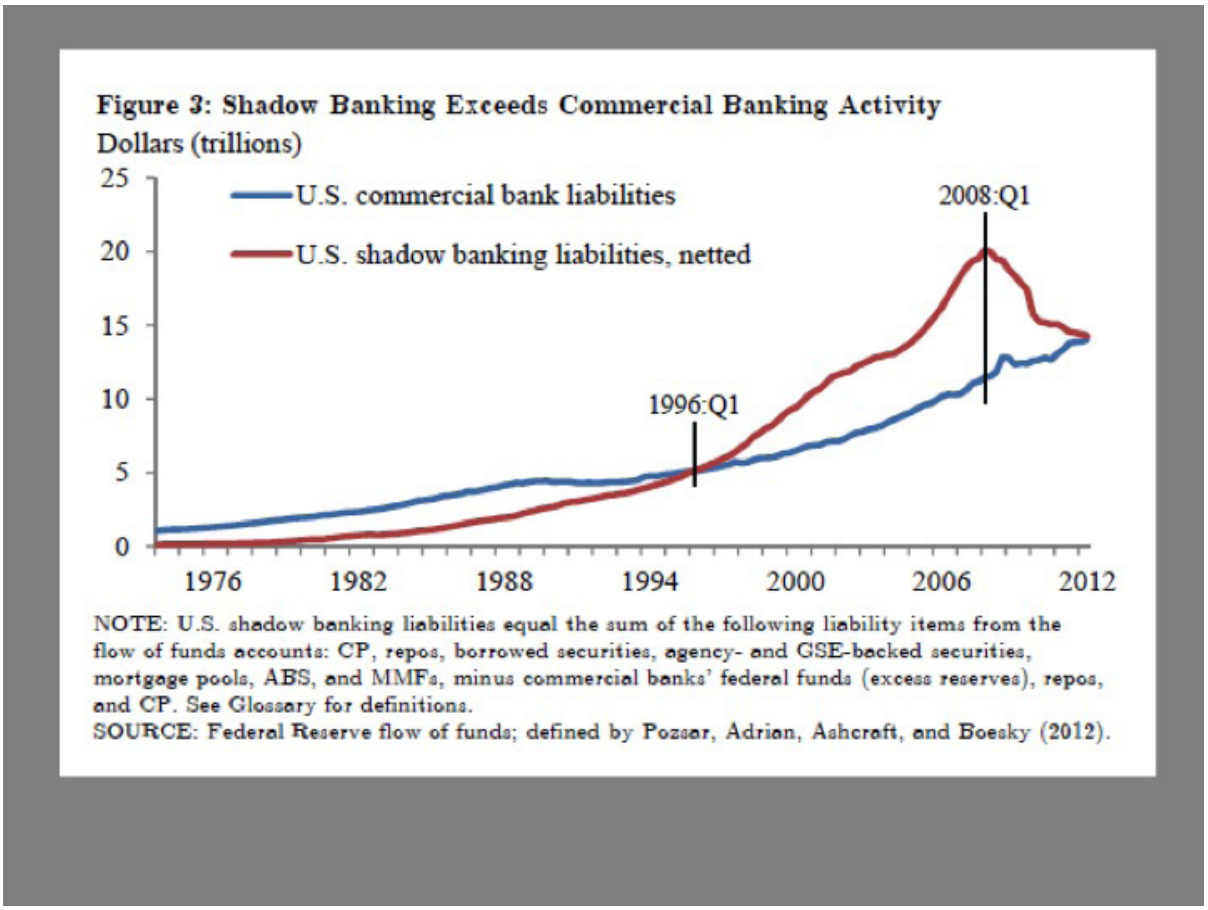

COLOFON

Home Academy Publishers geeft hoorcolleges uit op cd, als download en streaming. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door de meest boeiende sprekers. Zo kunt u kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank.

Kijk verder op WWW.HOME-ACADEMY.NL

UITGAVE Home Academy Publishers
Middelblok 81
2831 BK Gouderak
Tel: 0182 - 370001
E: info@home-academy.nl

Deze uitgave is tot stand gekomen i.s.m. de **Studium Generale Universiteit Utrecht**

OPNAME Sandro Ligtenberg (Amsterdam, september-oktober 2014)
STEM INLEIDING F.C. van Nispen tot Sevenaer
MUZIEK Cok Verweij
MASTERING Frits de Bruijn

© Copyright 2015 Home Academy Publishers, Den Haag
ISBN 978 90 8530 139 4
NUR 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.